

Sygn. akt I NO 14/22

POSTANOWIENIE

Dnia 10 listopada 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Paweł Wojciechowski

w sprawie z wniosku E. J.

o wznowienie postępowania zakończonych prawomocnym postanowieniem Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z 15 lipca 2020 r., sygn. II S 15/20

po rozpoznaniu na posiedzeniu bez udziału stron w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych w dniu 10 listopada 2022 r.,

pozostawia wniosek bez rozpoznania.

UZASADNIENIE

E. J. pismem datowanym na 26 lutego 2021 r., domagała się m.in. wznowienia postępowania toczącego się przed Sądem Apelacyjnym we Wrocławiu w sprawie II S 15/20 w którym Sąd ten oddalił skargę na przewlekłość w postępowaniu sądowym toczącym się przed Sądem Rejonowym w Oleśnicy i Sądem Okręgowym we Wrocławiu.

W uzasadnieniu E. J. podniosła, że postępowanie jest dotknięte nieważnością z uwagi na udział Sędziego SSO A. R. jako sprawozdawcy w sprawie II S 15/20. Wniosek o wyłączenie od orzekania Sędzi SO A. R. został złożony w dniu 15 lipca 2020 r. i nie został rozpoznany.

Nadto wnioskodawczynie złożyła wniosek o zwolnienie od kosztów sądowych i ustanowienie pełnomocnika z urzędu.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

E. J. domagała się wznowienia postępowania zakończonych prawomocnym postanowieniem Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z 15 lipca 2020 r., sygn. II S 15/20. W postępowaniu tym Sąd Apelacyjny oddalił skargę E. J. na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora i w postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki w postępowaniu toczącym się przed Sądem Rejonowym w Oleśnicy zakończonym postanowieniem o sygn. II K 74/18 (wcześniej II K 294/16) i Sądem Okręgowym we Wrocławiu zakończonym postanowieniem o sygn. IV Ka 1187/17.

Wniosek o wznowienie postępowania zainicjowanego skargą w trybie ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora i w postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (Dz.U. 2018, poz. 75, dalej: „u.s.p.”) należało uznać za niedopuszczalny.

Jak wskazywał Sąd Najwyższy, z treści artykułów 540 k.p.k. oraz 540a k.p.k. i 540b k.p.k., regulujących instytucję wznowienia postępowania karnego wynika, że znajduje ona zastosowanie tylko do prawomocnie zakończonych postępowań sądowych rozstrzygających o odpowiedzialności karnej oskarżonego, a nie o jakiegokolwiek kwestii incydentalnej, chociażby istotnej dla oskarżonego, rozstrzyganej w toku postępowania karnego (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 27 sierpnia 2008 r., IV KZ 59/08). Z ugruntowanego orzecznictwa Sądu Najwyższego wynika, że przepisów o wznowieniu postępowania nie stosuje się do postępowania w przedmiocie skargi na przewlekłość postępowania w sprawach karnych, jak i cywilnych prowadzonych na podstawie u.s.p. (zob. uchwała Sądu Najwyższego z 28 czerwca 2005 r., III SPZP 1/05; postanowienia Sądu Najwyższego: z 26 marca 2010 r., VI KZ 21/10; z 9 lipca 2013 r., II KZ 23/13; z 22 grudnia 2014 r., III KZ 103/14; z 23 września 2016 r., KSP 4/16).

Zważyć bowiem należy, że zgodnie z art. 2 ust. 1 u.s.p., przedmiotem postępowania toczącego się w trybie powołanej ustawy jest prawo strony do przeprowadzenia i zakończenia postępowania bez nieuzasadnionej zwłoki, a nie kwestia odpowiedzialności karnej. W toku tego swoistego postępowania,

sąd rozstrzyga o tym, czy postępowanie prowadzone przez sąd *meritii* trwa dłużej niż wynikałoby to z normalnego toku czynności, niż jest to konieczne. Skarga wnoszona w trybie u.s.p. ma charakter środka prawnego gwarantującego możliwość sądowej ochrony tylko tego aspektu prawa do sądu, który wiąże się z postulatem niezwłocznego rozpoznania sprawy. Z całą stanowczością stwierdzić należy, że jej funkcją nie jest zapewnienie zainteresowanemu dostępu do sądu rozumianego jako uzyskanie w procesie karnym rozstrzygnięcia o jego przedmiocie, tj. odpowiedzialności karnej oskarżonego. Co więcej, art. 12 ust. 3 zdanie drugie u.s.p. wprost stanowi, że zalecenia sądu rozpoznającego skargę na przewlekłość nie mogą wkraczać w zakres oceny faktycznej i prawnej sprawy. W konsekwencji zatem sąd w postępowaniu zainicjowanym skargą wniesioną w trybie u.s.p. nie orzeka o odpowiedzialności karnej z uwagi na brak kognicji w tym przedmiocie. Natomiast instytucja wznowienia postępowania karnego, w każdym przypadku dotyczy postępowania, co do istoty sprawy i związanych z nim rozstrzygnięć, o czym *prima facie* świadczy redakcja przepisu art. 540 § 1 pkt 2 k.p.k., art. 540 § 2 i 3 k.p.k. oraz art. 540a k.p.k.

Nadto, przepis art. 1 ust. 1 u.s.p. stanowi, że ustawa: „reguluje zasady i tryb wnoszenia oraz rozpoznawania skargi”. W konsekwencji zatem uznawać należy, że co do zasady, ustawa ta kompleksowo reguluje instytucję skargi na przewlekłość postępowania natomiast nie zawiera ona generalnego (nieograniczonego przedmiotowo) odesłania, które nakazywałoby odpowiednie stosowanie przepisów innych ustaw w kwestiach w niej nie uregulowanych. Co warto uwypuklenia, ustawodawca zastosował dwa ograniczone przedmiotowo odesłania do przepisów proceduralnych – w rozpoznawanej sprawie odesłanie do przepisów Kodeksu postępowania karnego. Artykuł 8 ust. 2 u.s.p. odsyła wprost do przepisów o postępowaniu zażaleniowym obowiązujących w postępowaniu, którego skarga dotyczy. Natomiast w przepisie art. 6 ust. 1 u.s.p. zawarto wymóg, by skarga spełniała warunki pisma procesowego, zatem ustawodawca rozstrzygnął, że do skarg wnoszonych w toku postępowań karnych powinien być stosowany odpowiedniego art. 119 k.p.k. Powołane wyżej podstawy prawne nie stanowią uzasadnienia dla tezy, jakoby do postępowania toczącego się na podstawie u.s.p. znajdowały zastosowanie przepisy Kodeksu postępowania karnego regulujące

instytucję wniosku o wznowienie prawomocnie zakończonego postępowania. Co warto zaznaczyć, u.s.p. zawiera swoiste unormowania wiążące się z faktem wydania prawomocnego orzeczenia w przedmiocie skargi na przewlekłość postępowania i z dalszymi jego następstwami (np. art. 14, art. 15 i art. 16 u.s.p.), jednak w żadnym z nich nie przewidziano możliwości wzruszenia tego orzeczenia na skutek wznowienia zakończonego nim postępowania.

Nadto, wznowienie postępowania zakończonego prawomocnym orzeczeniem w przedmiocie skargi na przewlekłość jawi się jako sprzeczne z *ratio legis* u.s.p. Postępowanie zainicjowane skargą na przewlekłość ma gwarancyjny i jedynie incydentalny charakter. Sąd rozpoznający skargę bada, czy w postępowaniu rozpoznawczym prawo strony do rozpoznania sprawy bez zbędnej zwłoki zostało naruszone, przy czym wniesienie skargi na przewlekłość możliwe jest jedynie w toku postępowania, którego skarga dotyczy (art. 5 ust. 1 u.s.p.). Jeżeli postępowanie w sprawie zostało już zakończone (postępowanie, co do istoty sprawy), stwierdzenie naruszenia wymienionego prawa strony nie jest dopuszczalne (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 10 czerwca 2008 r., KSP 2/08).

Rozważając kwestię terminu, po upływie którego skarga na przewlekłość postępowania nie może być wniesiona skutecznie, w piśmiennictwie wskazywano, że skarga może być wniesiona po zaistnieniu stanu, który w ocenie skarżącego uzasadnia podniesione w niej zarzuty, nie później jednak niż do czasu prawomocnego zakończenia postępowania (por. M. Romańska: *Skarga na przewlekłość postępowania sądowego*, PS 2005, nr 11-12, s. 66; P. Górecki, S. Stachowiak, P. Wiliński: *Skarga na przewlekłość postępowania sądowego. Komentarz*. Kraków 2007, s. 54), przy czym przywołane stanowiska nie odwołują się do analizy językowej omawianego przepisu, akcentując w pierwszej kolejności cele i funkcje u.s.p. Podobne stanowisko zajęto także w wielu rozstrzygnięciach sądowych (zob. m.in.: postanowienie Sądu Najwyższego z 7 grudnia 2004 r., III SPP 23/04). Bez wątpienia cel skargi na przewlekłość, w wypadku ewentualnego wznowienia postępowania nią zainicjowanego, nie mógłby zostać dochowany, gdy postępowanie główne, którego skarga dotyczyła, uległo już zakończeniu.

Artykuł 545 § 3 k.p.k. reguluje instytucję odmowy przyjęcia wniosku o wznowienie postępowania nie pochodzącego od podmiotu fachowego, bez wzywania do usunięcia jego braków formalnych, jeżeli z treści wniosku, w szczególności odwołującego się do okoliczności, które były już rozpoznawane w postępowaniu o wznowienie postępowania, wynika jego oczywista bezzasadność oraz kwetie zaskarżalności postanowienia w tym przedmiocie. Jednocześnie, na mocy art. 545 § 1 k.p.k. w postępowaniu o wznowienie stosuje się odpowiednio m.in. przepis art. 429 oraz art. 430 § 1 k.p.k., na podstawie których wniosek o wznowienie pozostawia się bez rozpoznania m.in. jeżeli jest niedopuszczalny z mocy ustawy.

W orzecznictwie przyjęto, że jeżeli środek odwoławczy wniesiony został przez „osobę nieuprawnioną”, a jest on w ogóle „niedopuszczalny z mocy ustawy”, to odmowa jego przyjęcia (art. 429 § 1) następuje zawsze z tego drugiego powodu (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 17 listopada 2005 r., WZ 73/05, OSNKW 2006, nr 2, poz. 18, z aprobowaną glosą S. Przyjemskiego, WPP 2006, nr 3, s. 129 i n.).

Z uwagi na powyższe, Sąd Najwyższy na podstawie art. 430 k.p.k. w zw. z art. 429 § 1 k.p.k. w zw. z 545 § 1 k.p.k. pozostawia bez rozpoznania wniosek E. J..

Ze względu na to, że skarga nie podlegała merytorycznemu rozpoznaniu jako niedopuszczalna z mocy prawa, nie zachodziły zatem podstawy do ustanowienia dla skarżącej w tej sprawie pełnomocnika z urzędu.

Sąd Najwyższy ubocznie wskazuje, że wniosek skarżącej o zwolnienie od kosztów sądowych był bezprzedmiotowy, skoro zachodziły przesłanki do pozostawienia wniosku bez rozpoznania o wznowienie postępowania z uwagi na jego niedopuszczalność. Choć z mocy art. 15 ust. 1 pkt 10 ustawy z dnia 23 czerwca 1973 r. o opłatach w sprawach karnych (tekst jedn. Dz.U. 1983, poz. 49, nr 223) wniosek o wznowienie postępowania podlega opłacie 150 zł, to bezcelowe było rozstrzygnięcie w przedmiocie wniosku o zwolnienie od kosztów sądowych, bowiem nawet w przypadku jego uwzględnienia, wniosek o wznowienie postępowania nie zostałby merytorycznie rozpoznany.

[as]

